

ETT ORD TILL KVINNORNA

OM

DET NUVARANDE LÄGET

AF

EN LÄRARINNA

HELSINGFORS 1906
HELSINGFORS CENTRALTRYCKERI

Ett ord till kvinnorna om det nuvarande läget.

Har du, min vän, någonsin vandrat öfver ett kärr? Då vet du hur besvärligt och hopplöst det är. Vid hvarje steg sjunker din fot, ingenstädes minsta spår af väg, du vet ej ens om du alls når fram. Du söker upptäcka små tufvor och andra torrare ställen, gör ett väldigt språng att uppnå ett sådant, men stiger miste och sjunker djupare än förr. Hjärtat fylles af ångest, sinnet af hopplöshet, ty kanske lyckas du icke alls rädda dig härifrån. Så långt ögat når, rundt omkring endast samma förrädiska grund, samma svigtande fäste.

Ja, hämsk är en dylik kärrvandring, men än dystrare har Finlands folks bana tett sig under de senaste åren. Det har ej haft stadig grund under fötterna, ej vetat hvilken stund det skulle begravas för all tid.

Men hvad utgör då för ett folk denna fasta grund? Jo, *lagen*. Stående på lagens grund allenast och blott i skydd af lagarna kan ett folk lefva och förkofras. Där lag åsidosättes råder godtycke, och godtycke leder alltid slutligen till grofva brott. I dag förordnas ett, i morgon ett annat. Till sist är ingen tryggad hvarken till lif eller egendom. Sådana hafva förhållandena i Finland varit under de sist förflutna åren.

Du minnes väl hvad som hände i februari år 1899. Då kungjordes ett manifest, som plötsligt med åsidosättande af vår nationella själfständighet förordnade att regenten *ensam* kan lösa alla lagstiftningsfrågor, hvilka han anser beröra Rysslands intressen; i ett dylikt spörsmål, exempelvis rörande värneplikten, som samtidigt var under behandling, skulle Finlands Ständer ej äga beslutanderätt. För visso minnes du huru man kring hela landet samlade namnunderskrifter till en stor adress, genom hvilken

man vände sig till Kejsaren med hemställan om att han ville återtaga det olycksdigra manifestet. Adressen blef undertecknad med en half miljon namnunderskrifter, hvilket bevisar hur klart folkets djupa led såg den grop, som gräfdes åt vår nationalitet och vårt framåtskridande. Ty afsikten med februari-manifestet var ju att i ett slag förstöra den samhällsbyggnad, som våra förfäder lämnat oss i arf, hela vår säregna bildning och våra nationella inrättningar.

Länge hade man förgäfvets i Ryssland spanat efter en till detta bödelsevärf lämplig person och därför hade generalguvernörsembetet hos oss under flere år skötts af vikarie. Men slutligen fann man den rätte. Vi känna honom alla. Namnet Bobrikoff har i vårt land fått en så afskyvärd klang, att alla, till och med barnen förbinda det med begreppet om något hämskt och fruktansvärdt. Vid sin hitkomst hade han ett fullständigt förstörelseprogram på fickan och fullmakt att sätta det i verket. Vår själfstyrelse och frihet, våra egna tjänstemän och embetsvärk, inhemska språk och skolor voro dömda till döden. Finland skulle förvandlas till en rysk provins, och här skulle småningom införas samma tjänstemannavälde, godtycke, osäkerhet och materiella elände, som härskar i det stora riket i öster. Och alla krafter sattes i rörelse för att uppnå detta mål.

Den ryska regeringen har ständigt haft för sed att, när det gäller förintandet af en nationalitet, utså hat och misstro mellan olika folkklasser och nationaliteter uti det till undergång dömda landet. Sålunda har den fått anledning att träda emellan i syfte att kantänka slita tvister, men i själfva verket har den sedan kufvat såväl den ena som den andra och slutligen plockat dem kant och klart. Så har det skett i Östersjöprovinserna, så i Polen. Den som på närmare håll följt med den ryska regeringens förfaringssätt där, förstod genast att man tillämnade oss samma öde. Äfven här önskade man utså hat och misstro mellan de olika nationaliteterna, äfven här skulle den ena

samhällsklassen uppretas mot den andra. Därför vannlade man sig om att genom hvarjehanda intriger fördjupa klyftan mellan den svenska och den finska talande befolkningen och därför sändes till gårdfarihandlare förklädda spioner från by till by och från tjäll till tjäll att orda om jordens delning. Men det önskade resultatet uteblef. Tvärtom band den gemensamma faran landets bägge nationaliteter samman, och hur än dessa agenter bemödade sig, ljögo, smädade och bedrogo i syfte att fånga hela den obesuttna befolkningen i sina garn, funnos likväl inom densamma tillräckligt många upplysta element, så att det sunda förnuftet behöll segern.

Detta blef klart då tvärt emot landtdagens beslut, och sålunda i strid med grundlag, en rysk värnepliktsförfattning blef oss påtvungen år 1901. En sådan mängd ynglingar uteblef från det första uppbådet, att Bobrikoff ej vågade fullfölja författningens värkställighet. Han inkallade blott 180 man till tjänstgöring vid gardesbataljonen i förhoppning om att framdeles, då ungdomen småningom vant sig att närvara vid uppbåden, tusental unge män kunde instickas i de ryska truppernas led. Härtill behöfde han tvångsmedel, samt erhöll äfven år 1903 s. k. *diktatur*, rätt att godtyckligt afvika från landets lagar. Denna sin makt nyttjade han sedermera i stor utsträckning liksom äfven andra i likartadt syfte gifna författningar. Slag följde på slag så tätt som blixterna under ett åskväder. Tidigast beröfvade man oss vår urgamla församlingsfrihet. Offentliga sammankomster fingo ej mer äga rum utan särskild anhållan om tillstånd och noggrann redogörelse för hvarje ord, som vore afsedt att yttras. Till och med lagligen stadfästade föreningsars frihet att sammanträda begynte man antasta och fordrade redogörelse öfver tal som skulle hållas och diskussionsämnen som skulle upptagas, hvilket naturligtvis i hög grad försvårade dessas funktion samt stäckte arbetshågen. Blott i hemlighet och under fruktan likt illgärningsmän kunde redlige, lagtrogne medborgare under dessa sorgens år

församlas till rådplägnings angående gemensamma angelägenheter. Men så snart man spårade hvilka som närvarit vid och tagit del i något möte, följde omedelbart hårda bestraffningar. En del pliktfullades, andra förlorade sin tjänst eller förvisades. Senaste höst gick förföljelseifvern så långt, att en i Helsingfors hållen sammankomst af privat natur skingrades med bajonetter.

Samtidigt som man beröfvade oss församlingsfriheten, begynte man äfven mer än förut kringskära ordets frihet. Tidningsprässen tilläts ej knysta ett ord om de orättvisor och laglösheter, som här begingos. Man fick ej klaga, ej försvara sig, icke ens beröra de omständigheter som fylde allas sinnen. Vid minsta försök fans censorn genast till hands och strök. Här upprepas i sanning det gamla förfaringssättet att då man misshandlar sitt offer, tilltäpper man äfven dess mun, på det att icke grannarna må höra klagotjuten. Det är omöjligt att i detta sammanhang uppräknat alla de tidningar, hvilka under dessa år indrogos på någon tid eller för alltid. Mordängeln hemsökte den ena redaktionen efter den andra, utan misskund eller töfvan. De dömda tillätos ej försvara sig, man gaf ej skäl, bekymrade sig ej om följderna. Hvad mer om människor beröfvades sitt dagliga bröd, hvad mer om samfärdsel, handel, samhällseliga sträfvan och den allmänna bildningen blefvo lidande genom bristen på offentliga organ. Just detta önskade han, vår bödel.

Dock, man förföljde icke endast det tryckta och offentligt uttalade ordet, utan äfven de enskildes tankeutbyte och yttranden. På gator, i järnvägs- och spårvagnar, å restaurationer smögo vämjeliga spioner omkring bland hederligt folk med öronen spetsade för att uppsnappa samtal och omdömen i dagens frågor.

Däraf uppstod slutligen en sådan anda af misstänksamhet, att man uti hvarje, hälst något mindre bekant krets talade om allting annat än det, som likväl fyllde allas sinnen. Ty angifvare — skamligt nog egna landsmän! funnos i hvarje kommun.

Mycken möda gaf sig våldsregimen att locka vårt folk från laglighetens väg. Embetsmännen vägrade att utfärda lagstridiga påbud och förordnanden och allmänheten att följa dylika. Men man lät sig sådant icke bekomma. Tjänstemän, som höllo sig på laglighetens grund, blefvo i stor mängd afskedade och, då icke ens detta hjälpte, fördrifna ur landet. Äfven andra orädda och värksamma personer fingo erfara detsamma, och utvisningsordern åtföljdes ständigt af en olaglig, kränkande husundersökning. Manstarka inträngde värkställarene häraf i den till offer utseddes boning, granskade och genomsnokade hvarje vrå, söndrade lås och medtogo såsom byte massor af bref, fotografier och böcker. Ingen misskund gentemot gråhårig åldring eller oskyldigt barn, hvarken mot den ofärdige eller sjuke. Man bekymrade sig ej om huruvida den utvisade ägde medel att resa till främmande land, om han där kunde försörja sig och sin familj. Ordern ljöd blott ständigt: „inom så och så många dagar skall du befinna dig utom landets gränser“.

Det är ej möjligt uppräknat våldssystemets alla offer, alla de fällor och giller som ställdes i folkets väg. Ju längre förtrycket varade, desto mer riktades det mot den enskilde. Ingen kunde längre vara säker om sin husfrid och som möjlighet att fortfara med sitt värf, ingen vågade sätta i gång nya företag eller nya affärer, ty man viste ej hvad morgondagen kunde bära i skötet.

Tung var bördan, som äfven ungdomen under dessa år hade att bära. De olagliga värnepliktsuppbåden tryckte likt kvarnstenar och tvingade den att med eller mot sin vilja ställa sig i kampens främsta led. Å ena sidan drefs den af de maktägandes bud och hotelser att deltaga i lottdragningen, å andra sidan var det tydligt att den genom att följa uppbådskallelsen bröte mot landets lagar och genom sin foglighet gäfvade förtryckaren mod till nya jaglösheter. Hård var pröfningen. Samvetets röst manade till ett, den världsliga makten till ett annat. Den förra afrådde, den senare befalde och satt därjämte inne

med makt och myndighet. Hon förmådde afbryta ens bana och krossa framtidsförhoppningarna, hon förvägrade den tredskande äktenskapslysning och tillträde till embeten. Intet under således att mången vacklade och tog miste. Men, Gud ske lof, det gafs äfven sådana som stodo fasta, som hållre underkastade sig tortyr och fängelse än de blefvo otrogna sin öfvertygelse. Mycket fingo de utstå. Likt missdådare måste de hålla sig gömda, vistas än här, än där, och när man ansatte dem återstod ej annat än att lämna fosterlandet. I sådana hem rådde då ångslan och sorg. Men själfva kände de tillfredsställelse öfver att följa den smala väg, som leder till lifvet, ty utan frihet intet lif. Och den nuvarande generationen, som med egna ögon sett att deras möda ej varit förgäfvad, känner djup tacksamhet gent emot desse oförvägna kämpar, och kommande släktled skola välsigna dem. — Men nutiden skall äfven hedrande minnas de unga kvinnor, som styrkte och uppeldade sina bröder, sina trolovade och kamrater i denna ädla frihetskamp. Äfven af dem fordrades ej ringa offer. En ung flicka, till yrket sömmerska, hade gjort denna fråga till sitt hjärtas sak och försökte så ifrigt inverka på ynglingar i värnepliktsåldern, att hon slutligen blef fängslad och inspärrad i en trång cell. Under hennes vistelse där infunno sig allehanda snokare på tjänstens vägnar för att beskåda och utfråga henne, och en dylik försökte i smickrande ton förskaffa sig kännedom om hvilka hennes förbundna voro, hvems ärender hon egentligen gick. Han sporde: „huru mycket får du egentligen för ditt besvär, då du varit så värksam?“ Men döm om hans häpnad, då flickan svarade: „Tror ni att jag tjänar mitt fosterland för lön, men Ni, kusling, förråder det mot kontant ersättning.“

Ja, för guld sålde mången vid den tiden sin öfvertygelse och mången embetsman gaf sig till att tjäna våldsherregimen och att synnerligen energiskt sätta i verket lagstridiga påbud i de tjänstemäns ställe, som vägrat och därför blifvit aflägsnade. Måhända skedde sådant ofta af

svaghet; man vågade icke ställa sig till motvärn, af fruktan att därigenom väcka motståndarens vrede och förlora sitt bröd och sin utkomst.

Dock funnos ju äfven sådana, som genom eftergifvenhet hoppades kunna rädda landet. De menade att ifall de gjort svårigheter och vägrat, skulle främlingar intagit deras platser, och desse hade gått än mera hårdhänt tillväga. Men härvid glömde de en viktig omständighet, nämligen den, att dessa främlingar icke utan bistånd af finske män kunnat handhafva landets angelägenheter. De glömde jämväl att då egna landsmän uppfordrade sina bröder att lyda olagliga påbud, detta hos mången uppväckte den mest pinsamma oreda, oklarhet och konflikt. Slutligen visste man ej hvad man borde lyssna till, hvem man borde följa. Om det varit en främling som manat till lagstridiga handlingar, så skulle rättsbegreppen icke förvillats. Otvifvelaktigt hade mången egoistisk och feg stackare äfven vid sådant förhållande brutit mot lag och rätt, men han skulle samtidigt haft känslan af att handla orätt och förrädiskt mot sitt land. Nu däremot blandades gränserna mellan lagstridiga befallningar och medborgerliga skyldigheter helt och hållet om hvarandra, och mången vacklade likt ett rö för vinden under alla dessa år. Andra åter kommo till den öfvertygelse att lag och rätt icke behöfde respekteras. Vid hvarje tillfälle finge man blott följa sina egna hugskott och passioner, taga hänsyn till egen fördel.

Ej underligt då att följderna blef en sedernas förvildning, att antalet brott i skrämmande mån tilltog, att tidningarna alltjämt omtalade tjufnader, knifningar och mord. Polisinsättningar, sammansatta såsom de voro af mestadels främmande element, utgjorde verkliga röfvarnåsten. Här fick man se huru förvända, godtyckliga förhållanden förmå inverka menligt äfven på ett folk, vant vid lugna, ordnade existensvilkor. Därför skola de åren stå som de mörkaste i vår historia, likställas med *Stora ofredens* tider. Men när historien en gång skildrar den

tidens fasor, laglöshet, våldsdåd och mörker, skall hon äfven frambära drag af uppoffrande fosterlandskärlek, mod och själförnekelse, drag som mot denna mörka bakgrund skola lysa desto klarare. Detta arbete och denna värksamhet förde slutligen till seger, ty här bodde en öfvertygelse och tro, som förmår flytta berg.

Du vet, läsare, att frihetens stora, sköna, längtansfullt emotsedda dag äntligen grydde efter sju långa pröfningens år. Vårt land erhöll åter sina fordnade rättigheter och sin lagliga grund; de olagliga författningarna, generalguvernörens särskilda befogenhet, den s. k. diktaturen upphäfdes. Känslan af säkerhet återvände, ingen behöfver mer frukta för lif och egendom. Ingen får hållas fängslad utan laglig undersökning eller godtyckligt afskedas från sin befattning eller värksamhet. Men landet erhöll äfven nya, dyrbara förmåner. Främst bland dessa står tryckfriheten, hvars mest i ögonenfallande följd är en fri tidningspress, eller med andra ord afskaffande af den preventiva censuren. Alltså, i stället för att man under de mörka åren icke ens fick omtala lagstridiga, godtyckliga handlingar, än mindre bedöma och klandra dylika, har hvar och en nu möjlighet att yttra hvad honom ligger om hjärtat. Man får fritt beröra missförhållanden och rikta uppmärksamheten på orättvisor, bedöma regeringens förfoganden och uttala klander öfver det verkligt klandervärda. Nu får man från utlandet införa hvad litteratur som helst, utan att tullbetjante och censorer gripa fatt i hvarje bok eller tidningsblad, som ligger i den resandes kappsäck, hvilket ju under dessa år var vanligt. Äfven komma nu hvarje nummer af från utlandet rekvirerade tidskrifter och tidningar en tillhanda. Annorlunda var det under den laglösa tiden. Då indrog censorn oafbrutet enskilda nummer, eller svärtade han långa stycken och spalter, för att läsaren kantänka icke skulle få reda på innehållet. Under dylikt förmyndarskap höll regeringen, med biträde af sina på en ganska låg bildningsgrad stående censorer, den kunskapssökande bildade allmänheten. En-

gång hörde vi en här boende svensk beklaga sig öfver att han under ett par månader i allt erhållit 5 nummer af den Stockholms-tidning han prenumererat på, alla öfriga nummer hade kvarhållits af censuren, troligen emedan i dem ingingo sanningsenliga uppgifter om det japanska kriget, utan att dölja och förvränga något.

Tryckfriheten är för oss af desto större betydelse alldenstund vi ej någonsin njutit af en sådan. Ständigt har den preventiva censuren eller granskningen varit rådande, om äfven tidtals i något mildare form. — Det fria ordets betydelse är oskattbar. Den utgör en bland de viktigaste upplysnings- och uppfostringsmedel, den bidrager till att afslöja mycken rutenhet och att råda bot på missförhållanden. — Därmed är ej sagdt, att icke densamma, likaväl som allt annat godt, kan missbrukas, och just i närvarande stund förefaller det som skulle mången anse tryckfriheten för ett lämpligt medel att gifva sin inneboende ilska och bitterhet fritt lopp, men detta torde i främsta rummet härleda sig ifrån att man under många år ej fått uttala någonting alls. Man har nödgats svälja allt, taga emot allt, hur bittert det än förefallit.

Ett annat godt, som novembermanifestet äfven medbragte, var rättigheten att utarbete en ny representationsform. I yttre afseende förefaller vår representation ganska föråldrad, ganska lik en grånad åldring. Icke underligt, ty dess rötter sträcka sig långt in i medeltiden. Redan år 1363, då bondebefolkningen i de flesta andra länder suckade i trældom, togo de finska bönderna jämte biskopar och lagmän del i Sveriges riksdag. Sedermera blef detta deltagande än mera regelbundet i samma mån riksdagens form erhöill större styrka och fasthet. Då vårt land lösräcktes från Sverige år 1809, stadfästade Alexander I dess religion, lagar, privilegier och rättigheter vid Borgå landtdag, och sålunda fingo vi behålla äfven vår gamla ståndslandtdag. Visserligen följde nu en lång mellantid, under hvilken landtdagen ej en enda gång sammankallades, men ett halft sekel senare då Alexander II besteg tronen, väckte

han landtdagsinstitutionen ånyo till lifs år 1863. Därefter har landtdagen regelbundet sammanträtt hvar femte år, under senare tider till och med hvar tredje.

Under förloppet af det senaste halfseket hafva statslivet och folkens deltagande i lagstiftningen öfverallt i Europa tagit nytt uppsving och modernare representationsformer hafva därför uppstått. Så måste äfven i Sverige den gamla fyrdelade representationen år 1866 gifva rum åt en nyare riksdagsform. Endast hos oss har man fasthållit vid den gamla ståndslandtdagen, alldeles som vore vi det mest konservativa folk i världen. Men orsaken härtill har nog varit en annan än vår konservatism, ty på andra områden hafva vi ju nog så snabbt följt andra nationers exempel. Skälet har naturligtvis varit vår ömtåliga ställning till Kejsardömet. Man har ständigt fruktat att, om vi skulle vidröra vår landtdag och föreslå förändringar härvidlag, vi skulle förlora äfven det som vi äga. Och denna fruktan har ingalunda varit gripen ur luften. Man har ju sett att det icke i vårt land funnits en institution, den man ej anfallit och hvars tillvaro man icke försökt undergräfvat. Det var således ej möjligt att tänka på något nytt, endast sträfva att bevara det som fanns, och ett mäktigt nydaningsarbete har under tidernas lopp blifvit utfördt just genom denna gamla ståndrepresentation.

Nu är stunden för folkrepresentationens förnyelse inne. Manifestets tydliga ord hafva helt och hållet förändrat sakläget. Direkt befallning till vår representations förändring är gifven, och vår gamla fyrståndslandtdag, som just nu är samlad för att skapa en ny representationsform, begår sålunda sin egen begrafning. Vid ett dylikt tillfälle råder ju i regeln allvarlig och betryckt sinnesstämning, men nu är den hoppfull och nöjd, ty vi motse att i stället för det gamla erhålla något bättre och modernare, erhålla en representationsform, som motsvarar nutidens fordringar och det stora flertalets behof.

„Om de döde intet ondt“ sade de gamla grekerna. Och denna regel kunna vi äfven följa i nuvarande stund.

Samtidigt som vi glädjas åt framträdandet af den nya representationsformen, måste vi gifva vårt erkännande åt den gamla, som ägt bestånd under så många århundraden. I fredliga tider har den sträfvat att genom visa lagar och förfoganden befordra landets utveckling och förkofran, och under stormiga dagar har den utgjort vägbrytaren, som först fått möta och tillbakaslå svallvågens anlopp. Berta von Suttner yttrar i ett af sina värk, då hon skildrar mänsklighetens utveckling samt huru föråldrade institutioner, seder och former nödgas lämna rum åt det nya, att under hvarje ruin ligga äfven guldorn begrefna.

Härintills har vår senat varit högst olika sammansatt och förfäktat olika synpunkter, så att den äfven beträffande de stora och viktigaste frågorna icke enats om eller ledts af samma grundåskådning. Detta framträdde tydligt år 1899 när frågan gällde februarimanifestets promulgering. Ty därvid stälde sig, såsom vi alla minnas, hälften af senatorerna afböjande, den andra hälften däremot mer foglig gentemot manifestets kungörande. En dylik söndring beträffande landets lifsfråga gjorde på hvarje dess inbyggare ett ousägligt pinsamt och förlamande intryck samt väckte äfven i utlandet uppmärksamhet och förvåning, isynnerhet när halfva antalet senatorer afgick år 1900 i följd af vägran att kungöra det olagliga förfogandet, som gjorde ryska språket till officiellt. I framtiden blir, bör man hoppas, ett dylikt tillvägagående omöjligt, om landtdagen genom sin betydelse ernår ett sådant inflytande att senatens medlemmar representera det parti, som inom landtdagen och således inom landet bildar flertalet. Om än senatens medlemmar visserligen i enskildheter och blomständigheter kunna vara af olika åsikt, måste de i alla större och viktigare frågor besjålas af samma anda. — Härintill har senaten ej heller varit ansvarsskyldig inför folket, utan endast inför regenten. Men hädanefter komma senatorerna att rörande sin embetsförvaltning vara lagligen ansvariga inför representationen. En fjärde viktig förmån gaf oss manifestet i påbudet att utvidga rösträtten därhän, att hvarje medborgare

blir af den delaktig. Men hvad förstås med rösträtt? Det är rättighet att deltaga i valet af de personer, åt hvilka folket anförtror det viktiga lagstiftningsvärfvet. Om representationsformen hos oss varit föråldrad, så har rösträtten varit det i ännu högre grad. Den har berott af stånd, inkomster, jordbesittning och sålunda hafva endast få blifvit delaktiga därpå. Men därför har den icke håller under långa tider förmått tillfredsställa folkets växande själfmedvetande, rättskänsla och värksamhetslust. I den mån allt talrikare grupper af medborgare vaknat till intresse för allmänna angelägenheter och fosterlandets förkofran, hafva de äfven djupt känt saknaden af rösträttens förmåner samt förbittrats af att icke äga någon talan i och någon möjlighet till inflytande på det allmännas gestaltning. — Så har det skett i hvarje land. Och så länge hafva de framställt kraf på medborgerliga rättigheter och gentagit sina fordringar, att dessa slutligen blifvit beviljade. I många länder, t. ex. i Frankrike, Tyskland, Schweiz, m. fl. existerar redan allmän rösträtt, annorstädes åter, såsom i vårt grannland Sverige, i det mäktiga England, Österrike, Belgien, m. fl. är densamma icke ännu fullständigt lika och allmän, fastän man under årtionden kämpat för en sådan. Men utvidgad har den efterhand blifvit, ty äfven i sistnämnda länder hafva allt större grupper blifvit af den delaktiga.

De hittills rådande begreppen om och fordringarna på rösträtt hafva emellertid framvisat drag af ensidighet. Ty trots att man ordar om allmän rösträtt och försäkrar att den redan är satt i verket, har den blott omfattat de manliga medlemmarna i samhället. Kvinnorna äro helt beröfvade denna rättighet. De få icke hafva sitt ord med vid afgörandet af fosterlandets öde, de få ej med sin röst bidraga till stiftandet af lagar, som dock beröra dem själfva.

Hos oss i Finland har begreppet „allmän rösträtt“ för närvarande erhållit en vidare tolkning. Rösträtt föreslås icke allenast åt män, utan äfven åt kvinnor. Detta

är ett resultat af de långa sorgeåren. Då stredo kvinnorna vid männens sida för landets dyrbaraste rättigheter och då hade man tillfälle fatta huru viktigt det är att alla äro intresserade, förmå bedöma händelserna samt taga enligt sina krafter del i det gemensamma arbetet. Vid uppgörandet af program och framställandet af önskningsmål hafva numera alla grupper och alla partier äfvensom Senaten förordat rösträtt åt kvinnorna. Och å andra sidan hafva kvinnorna själfva efter förmåga försökt stödja denna fordran. Visst finnes det ännu en del likgiltighet bland dem, men detta beror främst på att de aldrig tänkt grundligare öfver dylika saker. De hafva stått så afsides att det invärkat på hela deras åskådningssätt samt gjort dem tanklösa och ytliga.

Allehanda småsaker, nyheter från omgifningen och grannens familjeangelägenheter äro enligt mången kvinnas uppfattning viktigare än frågan om fosterlandets förkofran och det uppväxande släktets lycka. Men rösträtten skall nog uppfostra äfven dem, likasom sträfvan att erhålla rösträtt har utvecklat deras systrar. De känna redan djupt, att det samhälle, uti hvilket de bygga och bo, utgör ett stort gemensamt hem, för hvars trefnad och ordning äfven de äro ansvariga. Kanske har äfven du, läsarinna, redan lagt märke till detta. Kanske du redan funnit att man icke endast bör värka och stöka i sitt eget ringa hem samt sluta ögon och hjärta till för alla sträfvan utanför detsamma, utan att vi äfven hafva viktiga plikter mot samhället. Var nöjd och glad, ifall du redan förstått detta. Det bevisar att du begynt tänka och draga slutsatser. Men må du därvid veta att likasom ett hem ej kan vara lyckligt om dryckenskap, träta, öfverdådigt lif, orättträdighet och brist på behärskning där få rum, det nuvarande samhället icke håller kan vara sundt och lyckligt så länge allt detta onda frodas inom detsamma. Tror du det icke, så besök en krog, en bordell, ett fängelse eller någon usel knuttillställning i staden. Då ser du hur människan, skapad till Guds afbild, sjunkit djupare än öfriga skapelsens varelser.

Säg icke, att detta ej rör dig. Minns, att om blott en lem lider, så lider hela kroppen; och mycket har vårt samhälle, i hvilket vi alla äro medlemmar, att utstå. Detta hafva många kvinnor redan förstått samt slutit sig samman till ett renings- och förnyelsearbete. Och därför gripa de nu med glädje tillfället till rösträtt, vetande att den är ett godt vapen, med hvars bistånd mycket kan fås till stånd, blott man använder det klokt. Den enskilde betyder ju icke mer än droppen i hafvet, men i anslutning till öfriga med samma afsikter, betyder han redan mycket.

Härvid bör likväl en viktig omständighet tagas i betraktande. Kvinnorna — måhända icke alla, men flertalet — besitta en mycket god vilja, ja äfven ett varmt och medlidsamt hjärta, men däremot äro de synnerligen okunniga. Allmänna angelägenheter och dessas behandling äro dem öfverhufvudtaget helt och hållet främmande. De känna icke det som varit, på hvars grund nutiden bygger, och förmå därför icke med skicklighet och energi utstaka den nya tiden. Just under dessa senaste tider har en dylik okunnighet framträdt än tydligare. De hafva begynt använda stora, klingande ord, utan att mången gång känna deras rätta innebörd; och de äro snara att låna den sitt öra, som mest förmår uppegga, utan att djupare väga och granska sanningen och rättvisan i hans ord.

Men ur denna okunnighet skola kvinnorna med god vilja lätt lyckas befria sig, blott de inse att de behöfva upplysning och kunskaper. Litteratur står ju rikligt till buds, tidskrifter och tidningar, man har tillgång till föreläsningar och lärokurser, möten och diskussioner. Hufvudvilkoret är blott att icke blindt underkasta sig någon persons eller något partis ledning, utan att själf granska hvarje sak från olika sidor samt göra bruk af sitt eget förnuft och sin omdömesförmåga. Men framför allt skall man lyssna till samvetets röst och underställa hvarje sak dess domslut. Ju noggrannare man lyssnar till den inre

rösten, desto mer har den att säga och desto tydligare blir vägen man har att vandra. Den som allenast följer andras bud, andras vink, andras paroller, är en ofri stackare, som aldrig kan utveckla sig till en själfständig människa, en duglig medborgare.

Men hur skall man få tid till studier och utveckling af sitt eget jag, då man arbetar från morgon till kväll? En dylik invändning måste nog beaktas. Men om hälst den tid, som åtgår till skvaller och frambärande af nyheter från gård till gård, skulle användas till läsning och sakliga diskussioner, så vore därmed en början redan gjord. Och den som en gång fått smak för god, hälsosam lektyr, finner alltid någon ledig stund till sysselsättning härmed.

Ofta hör man männen klaga öfver att de med kvinnor icke kunna tala om annat än ligkiltiga saker. Sins emellan begrunda de naturligtvis mycket djupsinniga och viktiga frågor, men strax som de råka in i kvinnosällskap, måste de „sjunga i annan tonart“. Kanhända förhåller det sig så. Emellertid hålla vi före, att de själfve icke brytt sig om att upptaga sakliga diskussioner i kvinnosällskap. Men antag att kvinnorna skulle visa, att de ej mer nöja sig allenast med kurtis och fåfängligt ordbyte, utan själfva leda samtalet in på värligen viktiga allvarliga saker, dem de hört omtalas eller genom läsning tagit reda på. Och kunde de vidare framställa nya, själfständiga synpunkter, så blefve sällskapslifvet med däri förda samtal mycket mer innehållsdigert och lärorikt.

Det erkännes allmänt att blott mannen och kvinnan i förening med hvarandra kunna skapa ett lyckligt, ljust hem, och att den „gamle ungarlens“ bostad alltid tyckes tom, dyster och halffärdig. Likaså är fallet äfven i samhället. Äfven detta tyckes sakna något, så länge blott männen ordnat och beslutit allt, så länge de icke inhämtat kvinnornas råd ens rörande sådana spörsmål, af hvilkas lösning i främsta rummet kvinnosläktets och barnens värn och förkofran är beroende. Ifall kvinnorna nu ernå

fulla medborgerliga rättigheter, blir ett socialt samarbete emellan dem alldeles nödvändigt. Då bjudes kvinnorna godt tillfälle att visa hvartill de duga, då kunna de främst taga oin händer sådana värf, som härintill blifvit försummade. Aflägsnande af orättvisa, grymhet och råhet, vare sig gentemot djur eller människor, hjälp och skydd åt de små och svaga må blifva deras främsta ögnamärke.

Stort och viktigt är det arbetsfält, som här öppnar sig för Finlands kvinnor. Ju mer samvetsgrant de förbereda sig till dessa nya värf, desto bättre resultat kunna de vänta, ju mer allvarligt de taga sina plikter, desto tydligare ådagalägga de inför hela världen, att rösträttens utsträckande till kvinnorna är en vis och tidsenlig reform. I det öfriga Europa är steget ännu ej uttaget, icke ens i England, där kvinnorna likväl genom ett halft sekel kämpat för sin rösträtt. Finland och Finlands kvinnor torde alltså bana en ny väg. Hela Europa skall noggrant följa med de finska kvinnornas uppträdande vid valtillfällena. Det goda eller dåliga exempel de komma att gifva skall i framtiden ofta nämnas. Om Finlands kvinnor begagna sin rösträtt klokt och värdigt, om det kan bevisas, att deras deltagande i det politiska lifvet befordrat allmänt väl, så gifver detta ny fart åt sträfvandena för kvinnornas rösträtt äfven i andra länder. — Det är en ej ringa heder för Finlands kvinnor att en gång få gå i spetsen för utvecklingen samt bereda väg för andra. Må denna tanke lifva dem och skänka dem krafter och hängifvenhet i uppfyllandet af framtida ansvarsdryga värf.

